

НАЦИОНАЛНИ КРЪГЛИ МАСИ
България

17 март 2026 г.
9:00 – 17:00 ч.

Проектът се съфинансира от Програмата на Европейския съюз за околната среда и действията в областта на климата (LIFE) съгласно споразумение за безвъзмездна помощ № 101120412

3^{ТА} НАЦИОНАЛНА КРЪГЛА МАСА В БЪЛГАРИЯ

На 17 март 2026 г. ЕнЕфект Консулт и Общинската мрежа за енергийна ефективност ЕкоЕнергия организираха третата национална кръгла маса по проект SMAFIN Expanded в Гранд Хотел София. Събитието, озаглавено "Финансиране на енергийната ефективност: Националният план за обновяване и ролята на местните власти", бележи важен момент в разгръщането на целите на инициативата SMAFIN в България.

В него взеха участие 113 души, сред които 20 експертни лектори, трима модератори и 90 участници, представляващи широк спектър от национални институции, общини, финансови органи, браншови организации и експертни мрежи. Присъствието на представители на Европейската комисия и водещи национални политици допринесе за високото равнище на диалога.

Надграждайки основата, поставена от предходните кръгли маси, дискусиата беше насочена към стратегическото изпълнение на Националния план за обновяване на сградния фонд. Участниците подчертаха, че постигането на дългосрочните енергийни цели на България зависи от преминаването отвъд политическите намерения към създаването на стабилни, добре структурирани и устойчиво приложими финансови решения. Чрез преодоляване на разстоянието между публичните политики и финансовия сектор, събитието затвърди рамките за изпълнение, необходими за бъдещето на сградното обновяване в България.

Кръглата маса беше фокусирана върху три взаимосвързани направления, които оформят бъдещето на екосистемата за обновяване чрез разработването и изпълнението на Плана:

- Реформи и нови инструменти за стимулиране на сградното обновяване,
- Инициативата Net Zero Cities и Мисията на ЕС за адаптация към изменението на климата,
- Модернизация на системите за централно топлоснабдяване и местните планове за отопление и охлаждане.

Неизменно присъстваща тема в дискусиите беше нуждата от преодоляване на фрагментираността и непредвидимостта на съществуващите схеми за финансиране, които продължават да възпрепятстват дългосрочното планиране и инвестициите. Участниците подчертаха, че нерегулярните цикли на финансиране, зависимостта от схеми със 100% безвъзмездна помощ и ограничената координация между институциите и финансовите участници създават сериозни бариери пред разширяването на усилията за обновяване.

В този контекст събитието открии спешната нужда от създаване на по-предвидима, интегрирана и финансово ориентирана рамка, в която политиките, техническата подкрепа и финансовите инструменти действат координирано, за да отключат инвестиции и да ускорят изпълнението.

КОНТЕКСТ

Преходът към климатично неутрален сграден фонд е едно от най-значимите предизвикателства пред България през следващите десетилетия. В съответствие с актуализираната европейска политическа рамка, по-специално Директивата за енергийните характеристики на сградите (ДЕХС) и Директивата за енергийната ефективност (ДЕЕ), страната трябва да ускори темпа и да оптимизира дълбочината на сградното обновяване както в жилищния, така и в нежилищния сектор.

Тази трансформация изисква не само значителен финансов ресурс, но и координирани действия между институциите, ясни стратегически насоки и активно участие на местните власти, които имат ключова роля в изпълнението. Същевременно настоящият модел, основан до голяма степен на безвъзмездно финансиране, се оказва недостатъчен за постигане на необходимия мащаб на обновяване.

В този контекст разработването на Националния план за обновяване на сградния фонд е ключова стъпка към създаването на дългосрочен, структуриран и устойчив подход. Планът има за цел да определи ясни приоритети, цели и инвестиционни пътища, като същевременно съгласува националните усилия с европейските изисквания и възможности.

ПРОГРАМА

09:00 - 09:30	Регистрация
9:30 - 9:40	ОФИЦИАЛНО ОТКРИВАНЕ <i>Таня Христова, кмет на Община Габрово</i> <i>Драгомир Цанев, ЕнЕфект</i>
09:40 - 10:40	НАЦИОНАЛНИЯТ ПЛАН ЗА САНИРАНЕ Модератор: Драгомир Цанев, ЕнЕфект
09:40 - 10:00	ЕВРОПЕЙСКИ ПОЛИТИКИ И ЦЕЛИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ В СГРАДИТЕ <i>ЕС Силвия Резеси, ГД Енергетика, ЕК</i>
10:00 - 10:20	ВИЗИЯ ЗА БЪДЕЩЕТО НА ПРОГРАМИТЕ ЗА ОБНОВЯВАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИЯ СГРАДЕН ФОНД <i>Дора Янкова, заместник-министър на регионалното развитие и благоустройството</i>
10:20 - 10:40	РОЛЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ФОНД ЗА ДЕКАРБОНИЗАЦИОНЕН <i>Николай Налбантов, директор на дирекция „Енергийни стратегии и политики за устойчиво енергийно развитие“, Министерство на енергетиката</i> <i>Димитър Ганев, председател на Управителния съвет на Националния фонд за декарбонизация</i>

10:40- 11:00	НЕОБХОДИМОСТ ОТ ЗАСИЛЕНА МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНА КООРДИНАЦИЯ НА ПОЛИТИКИТЕ В ОБЛАСТТА НА КЛИМАТА, ЕНЕРГЕТИКАТА И ОКОЛНАТА СРЕДА <i>Малина Крумова, заместник-министър на околната среда и водите</i>
11:00- 11:20	<i>Кафе пауза</i>
Дискуссионна сесия 1	РЕФОРМИ И НОВИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА СГРАДНОТО ОБНОВЯВАНЕ Модератор: Драгомир Цанев
11:20 - 11:35	ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД СГРАДНОТО ОБНОВЯВАНЕ В КОНТЕКСТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ОБНОВЯВАНЕ <i>Ивайло Алексиев, изпълнителен директор на АУЕР</i>
11:35 - 11:50	РЕФОРМИ В ОБНОВЯВАНЕТО НА ЖИЛИЩНИЯ СГРАДЕН ФОНД <i>Цвета Наньова, БАКК</i>
11:50 - 12:00	РЕФОРМИ В ОБНОВЯВАНЕТО НА НЕЖИЛИЩНИТЕ СГРАДИ <i>Камен Симеонов, ЕнЕфект</i>
12:00 - 12:45	ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ: КАТАЛИЗИРАНЕ НА ОБНОВЯВАНЕТО НА СГРАДНИЯ ФОНД: ПРОГРАМИ ЗА РЕФОРМИ И НОВИ ИНСТРУМЕНТИ Поканени участници: • <i>Дора Янкова, заместник-министър на регионалното развитие и благоустройството</i> • <i>Ивайло Алексиев, изпълнителен директор на АУЕР</i> • <i>Камен Симеонов, ЕнЕфект</i> <i>Модератор: Драгомир Цанев</i>
12:45 - 13:30	<i>Обяд</i>
Дискуссионна сесия 2	ИНИЦИАТИВАТА NET ZERO CITIES И МИСИЯТА НА ЕС ЗА АДАПТАЦИЯ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА Модератор: Камелия Георгиева, НДЕФ
13:30 - 13:45	ЕВРОПЕЙСКИ ПОЛИТИКИ ЗА АДАПТАЦИЯ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА <i>Светлана Жекова, член на Борда на Мисията на ЕС за адаптация към изменението на климата (поканена)</i>
13:45 - 14:00	ИНИЦИАТИВАТА ADAPTATION HUBS КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА КООРДИНАЦИЯ НА ПОЛИТИКИ И ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ В ПОДКРЕПА НА МЕСТНИТЕ ВЛАСТИ <i>Драгомир Цанев, ЕнЕфект</i>
14:00 - 14:15	СИСТЕМИ ЗА ЕНЕРГИЕН МЕНИДЖМЪНТ <i>Грегор Тениус, Австрийска енергийна агенция</i>
14:15 - 14:30	NET ZERO CITIES: ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА НОВИ БЪЛГАРСКИ ОБЩИНИ <i>Мария Минкова, НДЕФ</i>
14:30 - 14:45	BETTER FUNDING DIALOGUES: ИНИЦИАТИВА НА NET ZERO CITIES ЗА ПО-ЕФЕКТИВНО СТРУКТУРИРАНЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ <i>Джаяшири Еланго, Университет по финанси и мениджмънт - Франкфурт</i>

14:45 - 15:30	ДИСКУСИЯ: МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНА КООРДИНАЦИЯ, ФИНАНСИРАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ ПРОЕКТИ <i>Участници: лекторите от панела</i> <i>Модератор: Камелия Георгиева</i>
Дискусионна сесия 3	ТРАНСНАЦИОНАЛЕН СЕМИНАР: МОДЕРНИЗАЦИЯ И ДЕКАРБОНИЗАЦИЯ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ЦЕНТРАЛНО ТОПЛОСНАБДЯВАНЕ Модератор: Антония Новакова, ЕнЕфект
13:30 - 13:45	RENEATEAST: МЕСТНО ПАРТНЬОРСТВО ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ЦЕНТРАЛНО ТОПЛОСНАБДЯВАНЕ <i>Антония Новакова, ЕнЕфект</i>
13:45 - 14:15	ПРИМЕРИ ОТ РУМЪНИЯ <i>доц. д-р инж. Паула Унгуресан и проф. Мугур Бълан, Технически университет - Клуж-Напока</i>
14:15 - 14:30	ДОБРИ ПРАКТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ В БЪЛГАРИЯ <i>инж. Димитър Куюмджиев, БЕМФ</i>
14:30 - 14:45	ПРИЛОЖЕНИЕ НА ГЕОТЕРМАЛНАТА ЕНЕРГИЯ В ЦЕНТРАЛИЗИРАНОТО ТОПЛОСНАБДЯВАНЕ <i>инж. Никола Сечкаръов, Асоциация на геотермалната енергия</i>
14:45 - 15:00	ОБЩИНСКИ ПРОЕКТИ ЗА ЛОКАЛНИ ТОПЛОСНАБДИТЕЛНИ МРЕЖИ <i>Тодор Попов, Община Габрово</i>
15:00 - 16:00	ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ: УСТОЙЧИВО ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОЕКТИ ЗА ЦЕНТРАЛНО ТОПЛОСНАБДЯВАНЕ <i>Участници: лекторите от панела, представители на енергийни агенции и енергийни центрове</i> <i>Модератор: Антония Новакова</i>
16:00	ЗАКРИВАНЕ НА КРЪГЛАТА МАСА

ПРИВЕТСТВИЕ И ОТКРИВАЩА ПЛЕНАРНА СЕСИЯ

Драгомир Цанев, изпълнителен директор на Центъра за енергийна ефективност ЕнЕфект

Откривайки събитието, Драгомир Цанев подчерта значението на създаването на пространство за диалог, което да носи полезни послания както за местните власти, така и за обществото като цяло.

Той отбеляза, че дискусиата ще разгледа сградното обновяване от различни гледни точки, включително стратегическо планиране, финансиране, инструменти за изпълнение, местен енергиен мениджмънт и координация между националното и общинското равнище. По думите му най-големият непосредствен потенциал се намира на местно равнище, при условие че координацията се подобри и наличните ресурси се използват по-ефективно.

Той обърна внимание и на силното присъствие на представители на националните институции и на Европейската комисия, като подчерта значението на сътрудничеството между различните равнища на управление. В заключение посочи, че енергийната ефективност не е свързана единствено със спестяване на

енергия или разходи, а представлява стратегическа инвестиция в устойчивост, икономическа стабилност, защита при кризи и местна конкурентоспособност. Той призова за по-активни усилия за разгръщане на пълния ѝ потенциал.

Таня Христова, кмет на община Габрово

В своето приветствие Таня Христова представи дискусиата като стратегически разговор за бъдещето на България, като подчерта, че енергийната ефективност трябва да носи реални ползи за хората, бизнеса и общностите. Тя откри ролята на общините като ключови двигатели на изпълнението и, стъпвайки върху опита на Габрово, подчерта значението на силните партньорства и иновативните финансови решения, които намаляват зависимостта от безвъзмездно финансиране. Тя посочи още, че енергийната ефективност е силен инструмент за социална и икономическа трансформация, с пряко отражение върху качеството на живот, енергийната бедност и регионалната конкурентоспособност, като предупреди, че забавянето на инвестициите има висока цена.

Визирайки бъдещето, тя призова за стабилни, но гъвкави политически и финансови рамки, по-силно институционално сътрудничество и признаване на общините като равноправни партньори, а не само като изпълнители. В този контекст градове като Габрово може да бъдат среда за тестване на иновативни решения, които впоследствие да се прилагат в по-широк национален мащаб.

ОТКРИВАЩА ПЛЕНАРНА СЕСИЯ: НАЦИОНАЛНИЯТ ПЛАН ЗА САНИРАНЕ

Откриващата пленарна сесия събра разнообразен състав от лектори, представляващи европейски институции, национални власти и секторни заинтересовани страни. Техните изказвания представиха допълващи се гледни точки към стратегическите, институционалните и финансовите измерения на сградното обновяване в България. Основните акценти от презентациите са обобщени по-долу.

Модератор: Драгомир Цанев, изпълнителен директор на Центъра за енергийна ефективност ЕнЕфект

При въвеждането в сесията Драгомир Цанев очерта три ключови елемента, които формират финансовата екосистема за сградно обновяване в България и които бяха в основата на дискусиата.

На първо място той посочи Националния план за саниране като отбеляза, че неговата предварителна версия вече е подадена към Европейската комисия и навлиза във фаза на по-широки консултации. В този процес е важно Планът да отразява националните реалности и да служи като практическа рамка за изпълнение.

На второ място той открии Националния фонд за декарбонизация като централен инструмент за постигане на целите на Плана. Той припомни, че наличният към момента ресурс може все още да не отговаря напълно на заложената амбиция, но подчерта значението на това да бъде създаден работещ финансов механизъм с потенциал за широко прилагане.

На трето място Драгомир Цанев посочи Социалния климатичен фонд като ключов за ангажирането на уязвимите домакинства. Той подчерта, че тези домакинства не трябва да бъдат разглеждани като пречка, а като възможност, предвид значителните ползи, които могат да получат от процеса на обновяване.

Г-н Цанев подчерта, че взаимодействието между тези три елемента ще бъде решаващо за създаването на ефективна и приобщаваща финансова рамка. Затова сесията имаше за цел да предостави на местните власти актуална и полезна информация, както и да насърчи дискусия за подобряване на координацията и максимално използване на наличните ресурси.

В заключение той представи структурата на конференцията, като уточни, че сутрешната сесия е посветена на политическите и финансовите рамки, а следобедните сесии ще разгледат:

- устойчивия енергиен мениджмънт и адаптацията към изменението на климата на общинско равнище;
- системите за отопление и охлаждане като ключов компонент на бъдещите енергийни политики.

Силвия Резеси, ГД Енергетика, ЕК

Силвия Резеси представи преглед на актуализираната Директива за енергийните характеристики на сградите (ДЕХС), като очерта основните ѝ приоритети и отражението им върху държавите членки.

Тя открии четири ключови направления в директивата:

- обновяване, включително минимални стандарти за енергийни характеристики и национални траектории за подобряване на сградния фонд;
- декарбонизация, с въвеждането на сградите с нулеви емисии като бъдещ стандарт;

- модернизация и системна интеграция, включително интелигентни технологии, обмен на данни и инфраструктура за устойчива мобилност;
- подкрепящи мерки, като подобрени сертификати за енергийни характеристики, паспорти за обновяване, обслужване на едно гише и целенасочени действия за справяне с енергийната бедност.

Г-жа Резеси припомни, че срокът за транспониране на директивата в националното законодателство е май 2026 г., като подчерта спешната необходимост националните рамки да бъдат приведени в съответствие с европейските изисквания.

Централно място в нейната презентация беше отделено на Националния план за саниране, който тя определи като ключов инструмент за насочване на дългосрочната трансформация на сградния фонд. Тя приветства факта, че България е сред първите държави членки, подали своя проект на план, като отбеляза широкия му обхват, заложената амбиция и включването на ключови области за реформи.

В същото време тя посочи, че е необходима допълнителна работа, особено по отношение на финансовата рамка на плана, мащаба и структурата на необходимите инвестиции, както и ангажирането на заинтересованите страни и провеждането на обществени консултации. Важно послание в нейното изказване беше, че инвестиционните потребности, очертани в плана, надхвърлят възможностите на публичното финансиране само по себе си. Затова е необходимо да се мобилизира частен капитал и да се разнообразят финансовите инструменти.

Тя отбеляза също, че сходни предизвикателства съществуват и в много други държави членки, особено по отношение на подобряването на наличността и качеството на данните за сградния фонд, осигуряването на разходна ефективност на мерките за обновяване и разработването на силни портфейли от проекти, подходящи за финансиране.

В заключение г-жа Резеси подчерта, че Националният план за саниране не трябва да се разглежда като административно упражнение, а като стратегическа инвестиционна пътна карта, която дава посока на пазара, повишава предвидимостта и укрепва доверието между заинтересованите страни. Тя допълни, че сградното обновяване не е само климатична политика, а и ключов двигател на енергийната сигурност, икономическата конкурентоспособност и достъпността на жилищата, с преки ползи за гражданите и местните икономики.

Дора Янкова, заместник-министър на регионалното развитие и благоустройството

Дора Янкова представи проекта на Националния план за обновяване на сградния фонд като резултат от съвместната работа на междуправителствена група с участието на министерствата, отговорни за регионалното развитие, околната среда, енергетиката и финансите, както и с принос от външни експерти, сред които и ЕнЕфект. Първата работна версия на плана е подадена към Европейската комисия на 30 декември 2025 г.

Тя подчерта, че планът е изцяло съобразен с актуализираната Директива за енергийните характеристики на сградите и следва да се разглежда като 25-годишна политическа рамка, а не като краткосрочна програма. По думите ѝ заложената амбиция може да изглежда предизвикателна, но отразява мащаба на трансформацията, необходима за сградния фонд на България. За да илюстрира този мащаб, тя посочи целите, произтичащи от директивата, според които България трябва да обнови 56 млн. кв. м жилищна площ до 2030 г. и 79 млн. кв. м до 2035 г., както и 15,4 млн. кв. м нежилищни сгради до 2030 г. и 19,6 млн. кв. м до 2035 г. Публичните сгради следва да се обновяват при минимален годишен темп от 3%. Тя откри и значителните инвестиционни потребности, които това предполага: около 11 млрд. евро за жилищния сектор и 8 млрд. евро за нежилищните сгради до 2035 г.

Тя отбеляза, че макар тези инвестиции да са значителни, част от тях могат да бъдат постигнати чрез ясна пътна карта, целеви програми и ефективно използване на ресурсите. Г-жа Янкова очерта визия, основана на интегриран подход към обновяването, дългосрочни и предвидими програми, целенасочена подкрепа за уязвимите домакинства, иновативни механизми за смесено финансиране, по-силна дигитализация и прозрачност, както и по-активна роля на местните власти. Тя постави специален акцент върху финансирането, като подчерта необходимостта да се премине отвъд схемите, основани предимно на безвъзмездна помощ, към стабилна комбинация от публични, частни и финансови инструменти, в която Националният фонд за декарбонизация да има централна роля. Това би означавало преход към по-системен и предвидим модел.

Тя подчерта и значението на текущите обществени консултации, като определи 2026 г. като ключова година за прецизиране на плана съвместно с общините, финансовите институции и останалите заинтересовани страни. В заключение посочи, че успехът му ще зависи от устойчивото сътрудничество между всички равнища, така че планът да се превърне в практична и жива рамка за изпълнение.

Николай Налбантов, дирекция „Енергийни стратегии и политики за устойчиво енергийно развитие“, Министерство на енергетиката

Николай Налбантов представи Националния фонд за декарбонизация като ключов инструмент за финансиране на сградното обновяване и енергийния преход. Той отбеляза, че фондът първоначално е предвиден в Дългосрочната стратегия за обновяване на България, а впоследствие е включен като реформа в Плана за възстановяване и устойчивост. Създаден с изменение в Закона за енергийната ефективност през ноември 2025 г., фондът надгражда съществуващия модел на Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“, като разширява неговия обхват и въвежда по-широк набор от финансови инструменти.

Той подчерта необходимостта да се премине отвъд схемите, основани изцяло на безвъзмездна помощ, които са недостатъчни спрямо мащаба на необходимите инвестиции. Затова фондът е замислен така, че да подкрепя модел на смесено финансиране, който съчетава публични ресурси с частен капитал и цели да създаде мултиплициращ ефект. Основните му функции включват разработване на

финансови инструменти, финансиране на проекти и привличане на допълнителни ресурси. В същото време той посочи и основно предизвикателство: ограничения първоначален ресурс и липсата на гарантирани дългосрочни източници на финансиране.

Фондът ще изгради и структура за обслужване на едно гише, която да предоставя техническа помощ и насоки на бенефициентите чрез централни и местни контактни точки. Като цяло той има за цел да подкрепи прехода към стабилна и устойчива финансова рамка за мащабно сградно обновяване в България.

Димитър Ганев, председател на Управителния съвет на Националния фонд за декарбонизация

Димитър Ганев очерта напредъка по въвеждането в действие на Националния фонд за декарбонизация, като се фокусира върху два ключови елемента, които са в процес на разработване.

Първият е подготовката на оперативните правила, които ще определят инвестиционната стратегия на фонда, финансовите продукти и комбинацията от финансови инструменти, както и взаимодействието му със структурите за обслужване на едно гише, които подкрепят крайните бенефициенти. Тези правила са в напреднал етап и се координират с Европейската комисия.

Вторият ключов етап е изборът на фонд мениджър, който се разглежда не просто като администратор, а като стратегически партньор, отговорен за структурирането на финансови инструменти, привличането на допълнителни ресурси и управлението на портфейла на фонда.

Г-н Ганев откри три основни групи крайни бенефициенти:

- домакинства, със силен фокус върху еднофамилните сгради, които досега до голяма степен са оставали извън схемите за подкрепа;
- публични сгради, при които има значителен неизползван потенциал;
- сгради в частния сектор, включително инвестиции в обновяване и възобновяема енергия.

Тъй като основният фокус на фонда е преходът към устойчиви, револвиращи механизми за финансиране, планираните инструменти ще включват гаранции, заеми и смесени финансови продукти. Те ще бъдат допълнени от целеви грантови компоненти, като капиталови отстъпки, субсидиране на лихвени проценти и техническа помощ, в зависимост от съответната група бенефициенти.

В заключение той посочи непосредствените следващи стъпки: финализиране на оперативните правила, стартиране на процедурата за избор на фонд мениджър и разработване на първите финансови инструменти, с амбицията първоначалните инструменти да започнат да функционират в рамките на годината.

Малина Крумова, заместник-министър на околната среда и водите

Малина Крумова също откри комплексния и междусекторен характер на сградното обновяване, който надхвърля енергийната ефективност и има социални,

икономически, екологични и технологични измерения. Тя отбеляза, че тази сложност изисква силна координация между институциите както на национално, така и на местно равнище.

Тя подчерта, че Националният план за обновяване на сградния фонд не трябва да се разглежда като обикновена програма за обновяване, а като дългосрочна и интегрирана политическа рамка, която разглежда сградите като сложни системи. Успешното му изпълнение ще изисква устойчиви усилия във времето, както и интегриране на иновации, нови технологии и координирано управление.

Основно послание в изказването ѝ беше значението на съгласуването на различните финансови инструменти. Тя подчерта, че нито един фонд сам по себе си не може да осигури необходимата трансформация, и посочи няколко ключови механизма, които трябва да работят заедно, включително Националния фонд за декарбонизация, Социалния климатичен фонд, европейски и национални програми в подкрепа на иновациите и структурните инвестиции, както и допълнителни финансови инструменти, които се разработват на равнище ЕС.

Г-жа Крумова откри необходимостта от координирани и взаимно допълващи се инструменти, за да се избегне фрагментация в процеса на обновяване. Тя подчерта ключовата роля на общините в изпълнението и мобилизирането на ресурси, като акцентира върху значението на децентрализацията и по-силната местна подкрепа. Тя постави акцент и върху дигитализацията, наличието на данни и ангажирането на обществото, като заключи, че дългосрочната приемственост и последователност на политиките са от съществено значение за постигането на целите за обновяване.

ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ 1: РЕФОРМИ И НОВИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА СГРАДНОТО ОБНОВЯВАНЕ

Модератор: Драгомир Цанев, Център за енергийна ефективност ЕнЕфект

Панелът включваше трима основни лектори и четирима участници в дискусиата. Основното съдържание на презентациите и изказванията е представено по-долу.

Ивайло Алексиев, Агенция за устойчиво енергийно развитие

Ивайло Алексиев очерта ключовите предизвикателства пред сградното обновяване в контекста на Националния план за обновяване на сградния фонд, със

силен фокус върху регулаторната и политическата рамка, необходими за неговото изпълнение.

Той подчерта, че планът не е свързан само с една директива, а е част от по-широка законодателна рамка на ЕС, включително Директивата за енергийните характеристики на сградите, Директивата за енергийната ефективност и Директивата за енергията от възобновяеми източници. Тяхното съвместно прилагане изисква значителни актуализации в националното законодателство, включително изменения в Закона за енергийната ефективност.

Г-н Алексиев откри няколко основни политически и технически предизвикателства:

- прехода към сгради с нулеви емисии, които надхвърлят стандартите за сгради с близко до нулево потребление на енергия и изискват интегриране на възобновяема енергия, ефективни системи и нисковъглеродни енергийни източници;
- въвеждането на паспорти за обновяване на сградите, които позволяват поетапно планиране на обновяването и са особено важни в условията на ограничен финансов капацитет и необходимост от поетапни инвестиции;
- развитието на сгради с готовност за интелигентно управление, които могат да взаимодействат с енергийните мрежи и да оптимизират потреблението на енергия;
- повишените изисквания за интегриране на слънчева енергия и инфраструктура за електрическа мобилност;
- разширяването на системите за данни и дигитализацията, включително национални и европейски бази данни в подкрепа на мониторинга, планирането и достъпа до информация.

Г-н Алексиев подчерта необходимостта от координирани и взаимно допълващи се условия за финансиране, подобрен достъп до финансов ресурс и по-силни механизми за подкрепа. Той откри структурите за обслужване на едно гише като ключови за насочването на бенефициентите през процеса на обновяване и подчерта, че постигането на целите за обновяване изисква интегрирани дългосрочни политики, финансиране и системи за подкрепа.

Цвета Наньова, БАКК

Цвета Наньова откри структурните различия между обновяването на жилищни и нежилищни сгради, като подчерта, че докато за нежилищните сгради съществуват ясни регулаторни изисквания и срокове, жилищният сектор изисква коренно различен подход, основан на създаване на благоприятни условия, а не на строги задължения.

Тя подчерта, че политиките за обновяване на жилищните сгради трябва да отчитат финансовия капацитет, организационната сложност и ограничената техническа експертиза на собствениците. Това прави пазарно ориентиранията решения сами по себе си недостатъчни.

Основно послание в изказването ѝ беше значителната разлика между нуждите от обновяване и наличното финансиране. Макар мащабът на необходимото обновяване да е значителен, осигуреното към момента финансиране покрива само ограничена част от потребностите, което показва необходимостта от нови финансови модели, приложими в широк мащаб.

Г-жа Наньова посочи, че предходните програми, особено тези, основани на 100% безвъзмездно финансиране, са изиграли важна роля за повишаване на информираността и задвижване на пазара, но са се оказали недостатъчни за постигане на дългосрочно въздействие и необходимия мащаб. Подходът на отделни кампании също е създал несигурност както за бенефициентите, така и за строителния сектор.

Тя подчерта необходимостта от постоянни и предвидими програми, адаптирани финансови схеми, поетапни подходи към обновяването и по-широко използване на инструменти за смесено финансиране. Тя откри и значението на структурите за обслужване на едно гише за подкрепа на собствениците през процеса на обновяване, особено при модели със съфинансиране. В заключение г-жа Наньова подчерта нарастващата роля на местните власти в подкрепата на гражданите и координацията на все по-комплексни схеми за обновяване.

Камен Симеонов, ЕНЕфект

Камен Симеонов се фокусира върху нежилищния сграден фонд, като очерта мащаба на сектора, регулаторните изисквания, произтичащи от Директивата за енергийните характеристики на сградите, и отражението им върху финансирането и изпълнението.

Той обясни, че оценките в плана са изготвени въз основа на аналитична работа с данни от Националния кадастър, Националния статистически институт и статистиката за енергийното потребление, тъй като все още липсва пълна и консолидирана база данни за сградния фонд. Според тези оценки нежилищният сектор, обхванат от плана, включва над 350 000 сгради с обща разгъната площ от около 94 млн. кв. м.

Централен въпрос в неговата презентация беше ограниченото покритие на енергийните сертификати. Дори когато се включат сертификатите с изтекъл срок, покритието остава под 2% спрямо броя на сградите и около 21% спрямо разгънатата площ, което затруднява точното определяне на сградите, към които следва да бъдат насочени първите мерки.

Г-н Симеонов откри два основни регулаторни фактора за нежилищните сгради: изискването на ДЕХС за въвеждане на минимални стандарти за енергийни характеристики за най-слабо ефективните нежилищни сгради и задължението за ежегодно обновяване на 3% от публичните сгради.

Въз основа на наличните данни планът предлага индикативни прагове за минимални енергийни характеристики, като първата цел най-общо съответства на клас Е до 2030 г., а втората, на клас D до 2033 г. Той обаче подчерта, че практическото прилагане на тези стандарти ще изисква по-добър инструмент за

мониторинг, тъй като настоящите данни от сертифицирането не са достатъчни за пълноценното им изпълнение.

Той представи и количествените цели за обновяване, както и свързаните с тях инвестиционни потребности. Според представените оценки до 2030 г. ще бъдат необходими около 2 млрд. евро за публични нежилни сгради и малко над 2 млрд. евро за частни нежилни сгради, като до 2035 г. отново ще бъде необходим сходен размер на допълнителни инвестиции.

ГЛЕДНИ ТОЧКИ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

- Беше споделено разбирането, че настоящата подкрепа, основана на отделни програми, е недостатъчна и че гражданите се нуждаят от постоянен и предвидим достъп до финансиране, вместо да чакат периодични схеми.
- Участниците откриха значителни липси в данните, особено по отношение на публичните сгради и вече обновения сграден фонд, което ограничава ефективното планиране, приоритизиране и отчитане.
- Беше отбелязано, че значителен брой сгради с вече изготвени енергийни обследвания остават без последващи действия, което показва липса на връзка между оценката и реалното изпълнение.
- Заинтересованите страни обърнаха внимание на една често пренебрегвана група: активните собственици на жилища, които биха могли да постигнат сериозни резултати с ограничена подкрепа и да послужат като пример за по-широко участие.
- Постигнато беше съгласие, че въпреки наличието на стабилна система за сертифициране, нейното ограничено покритие и високата ѝ цена затрудняват както прилагането на политиките, така и достъпа до финансиране.
- Центровете за комплексно обслужване отново бяха определени като ключов подпомагащ механизъм, особено в прехода към съфинансиране и по-сложни модели за обновяване.

- Националният фонд за декарбонизация беше разгледан като ключов инструмент, но бяха изразени притеснения относно недостатъчния му мащаб и липсата на устойчиво капитализиране.
- Участниците се обединиха около разбирането, че липсата на ясна финансова рамка остава основна пречка и че са необходими спешни координирани политически решения за дългосрочно финансиране.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ, ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

- Сесията потвърди, че постигането на целите за обновяване ще изисква преход от подкрепа чрез отделни програми към стабилна дългосрочна рамка, която съчетава регулаторни мерки, финансови инструменти и институционална координация.
- Наличността и качеството на данните са основна предпоставка за ефективно прилагане на политиките, особено при приоритизирането на сградите и проследяването на напредъка.
- Настоящите равнища на финансиране са далеч под реалните потребности, което превръща разработването на устойчиви финансови механизми, приложими в широк мащаб, във висок приоритет. Важно е да се активират както публични, така и частни инвестиции, като публичното финансиране действа като катализатор, а не като единствен източник на подкрепа.
- Подобряването на достъпността и покритието на инструментите за сертифициране и данни е от ключово значение за отключване на финансиране и за вземане на по-добре обосновани решения.

ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ 2: ИНИЦИАТИВАТА NET ZERO CITIES И МИСИЯТА НА ЕС ЗА АДАПТАЦИЯ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Модератор: Камелия Георгиева, НДЕФ

Сесията включваше петима основни лектори и панелна дискусия. Основното съдържание на презентациите и изказванията е представено по-долу.

Светлана Жекова, Мисия на ЕС за адаптация към изменението на климата

Светлана Жекова подчерта, че адаптацията към изменението на климата се е превърнала в централен политически приоритет, свързан със сигурността, икономическата устойчивост и защитата на публичните инвестиции. Тя отбеляза, че Европа е най-бързо затоплящият се континент и вече се сблъсква със сериозни климатични въздействия, като подчерта, че адаптацията и смекчаването на последиците от изменението на климата трябва да вървят заедно. Обръщайки внимание на нарастващите икономически загуби от климатични събития, тя призова за преход от реактивни мерки към проактивно управление на риска.

След това тя очерта развитието на политиката на ЕС, от първата стратегия за адаптация през 2013 г. до актуализираната рамка от 2021 г. и предстоящия преход към интегрирана рамка за климатична устойчивост. Очаква се тя да въведе нови законодателни изисквания, хармонизирани оценки на риска и дигитални инструменти за по-добро вземане на решения.

Ключова концепция в презентацията беше „устойчивост по замисъл“, което означава, че климатичната устойчивост трябва да бъде заложена във всички инвестиции още на етапа на планиране, а не да се търси решение едва след настъпване на щети. В този контекст тя отбеляза, че бъдещото финансиране от ЕС все по-често ще изисква съответствие с критерии за климатична устойчивост и по-силно интегриране на адаптацията във всички сектори.

В заключение тя подчерта значението на многостепенното управление и координацията, като откри ролята на мисиите на ЕС и свързаните с тях инициативи в подкрепа на местните власти чрез техническа помощ, обмен на знания и достъп до възможности за финансиране.

Драгомир Цанев, ЕНЕфект

Драгомир Цанев подчерта, че ефективните действия в областта на климата изискват силна интеграция между мерките за адаптация и мерките за смекчаване на последиците от изменението на климата, включително енергийна ефективност и възобновяема енергия. И двата типа мерки се изпълняват на местно равнище и зависят от координирани политики и финансиране.

Той подчерта, че основното предизвикателство е липсата на ефективни механизми за координация, както хоризонтално между институциите, така и вертикално между националното и местното равнище. Съществуващите структури са се оказали недостатъчни, до голяма степен поради ограничен капацитет, липса на приемственост и отсъствие на механизми за обратна връзка от практиките на терен.

Г-н Цанев откри необходимостта от създаване на работеща координационна рамка, подкрепена от специализирана структура или секретариат, която да свързва разработването на политики с реалните потребности при изпълнението им на общинско равнище. Той посочи, че подобен механизъм изисква не само институционален ангажимент, но и ясна политическа воля и достатъчно ресурси.

Той подчерта необходимостта от по-голяма гъвкавост за общините при разпределянето на ресурси според местните приоритети и интегрираните подходи. Откри и значението на участието на местните власти в подготовката на следващата бюджетна рамка на ЕС, за да се осигури по-предвидимо финансиране, основано на реалните потребности. В заключение г-н Цанев подчерта необходимостта от по-добри инструменти за наблюдение и комуникиране на въздействието от инвестициите, включително системи за енергиен мениджмънт и европейски инициативи.

Грегор Тениус, Австрийска енергийна агенция

Грегор Тениус обясни как общините може да подобрят планирането и изпълнението на действията в областта на енергията и климата чрез структурирани системи за енергиен мениджмънт, като откри Европейската енергийна награда (ЕЕН) като ключов инструмент.

Той отбеляза, че нарастващите европейски и национални изисквания увеличават натиска върху общините, което прави ясните рамки и подкрепата особено важни. ЕЕН, която се прилага от около 1900 общини в 19 държави, предоставя структуриран цикъл на оценка, определяне на цели, изпълнение, мониторинг и непрекъснато подобрене, с редовни външни одити.

Системата включва пакет от мерки в области като сгради, енергийно потребление и улично осветление, като помага на общините да приоритизират действията си и да проследяват напредъка. Тя също така укрепва събирането на данни, енергийното счетоводство и инвестиционното планиране.

Г-н Тениус подчерта, че ЕЕН подобрява качеството на изпълнение, ускорява напредъка и осигурява дългосрочна стабилност чрез въвеждане на структурирани процеси. Той откри и проекта LEEAN-CET, който подкрепя прилагането на подхода ЕЕН в Централна и Югоизточна Европа, включително в България.

Мария Минкова и Елена Каменова, Национален доверителен екофонд

Мария Минкова представи инициативата Net Zero Cities като част от Мисията на ЕС за климатично неутрални и интелигентни градове, която има за цел както да подкрепи 100 климатично неутрални града до 2030 г., така и да ги позиционира като центрове за иновации и примери за други общини в Европа.

Тя обясни, че в България инициативата се координира от Националния доверителен екофонд (НДЕФ), като се основава на дългогодишния му опит в работата с общини в областта на енергийната ефективност, публичните сгради и местния енергиен мениджмънт. Тя подчерта, че този опит е пряко свързан с настоящия дебат за сградното обновяване, особено чрез:

- подкрепа за обновяване на публични сгради и енергийно ефективно улично осветление;
- използване на смесено финансиране и финансови инструменти;
- допълващи програми, като модели, основани на ЕСКО договори, и поведенчески мерки, насочени към по-доброто използване на обновените сгради.

Основно послание в нейното изказване беше, че комбинираните подходи към финансирането са от съществено значение за устойчивото обновяване и усилията за постигане на климатична неутралност. Опитът на общините от проекти в публичния сектор може да послужи като основа за тестване и разширяване на по-широки политически решения.

Елена Каменова представи онлайн платформата Net Zero Cities като практически инструмент за общините, който предлага подкрепа за планиране, финансиране, изграждане на капацитет и обмен между партньори. Тя откри наличните ресурси, възможностите за обучения, учебни посещения и достъпа до партньорства, като позиционира платформата като входна точка за българските общини към европейска експертиза и механизми за подкрепа.

Джаяшири Еланго, Университет по финанси и мениджмънт - Франкфурт

Джаяширии Еланго представи инициативата Better Funding Dialogues в рамките на Net Zero Cities като структуриран подход за подобряване на координацията между общините, националните власти и финансовите участници при инвестициите в областта на климата. Тя откри липсата на практически механизми за постоянен диалог по въпросите на финансирането и обясни, че инициативата създава регулярни формати за обмен, чрез които общините може да изразяват своите потребности и да ги съгласуват със заинтересованите страни от различни сектори.

Диалозите са замислени като непрекъснат процес и ще се развиват в България през следващите 12 – 15 месеца. Въз основа на предварителен анализ и консултации с български общини са идентифицирани няколко системни предизвикателства, включително:

- силна зависимост от трансфери от централното управление;
- ограничена финансова автономия и капацитет за заемане на средства на общините;
- значителна зависимост от европейско финансиране при ограничени частни инвестиции;
- ограничения в капацитета, особено при по-малките общини.

Инициативата ще включва институции като Европейската инвестиционна банка и Европейската банка за възстановяване и развитие, за да бъдат адресирани тези бариери и да се разработят съвместни решения. Очаква се резултатите от този процес да допринесат и за подобряване на финансовите инструменти на европейско равнище.

ГЛЕДНИ ТОЧКИ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

- Заинтересованите страни подчертаха, че координацията между институциите остава основно предизвикателство, особено при обвързването на мерките за адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата, които бяха широко разпознати като част от единен, интегриран процес.

- Беше отбелязано, че финансовите механизми може активно да насочват прилагането на политиките, като беше отправен призив критериите за адаптация да бъдат включени във финансовите схеми, за да се гарантира дългосрочната устойчивост и ефективност на инвестициите.
- Участниците насърчиха общините да се включват активно в предстоящите консултации процеси, включително в Better Funding Dialogues, тъй като този принос може да повлияе на дискусиите на европейско равнище и да подобри начина, по който се адресират финансовите бариери.
- Силно послание беше отправено по отношение на необходимостта от интегрирани подходи към финансирането, които съчетават мерки за адаптация и смекчаване, за да се намалят инвестиционните рискове и да се привлече частен капитал.
- Представителите на общините потвърдиха, че достъпът до финансиране остава ежедневно предизвикателство, като същевременно оцениха възможностите за диалог, обмен на опит и сътрудничество с финансиращи институции.
- Бяха изразени притеснения относно липсата на финансова подкрепа на национално равнище и забавянето при въвеждането на ключови инструменти, включително необходимостта от по-стабилни и предвидими финансови рамки.
- По-малките общини подчертаха, че изграждането на капацитет, обученията и обменът на знания са от ключово значение, особено чрез практическо сътрудничество и взаимно учене.
- Силно заключително послание беше, че партньорствата са също толкова важни, колкото и финансирането, и че сътрудничеството между общини, институции и заинтересовани страни е необходимо за постигане на реален напредък.
- Участниците се обединиха около разбирането, че продължаващият диалог и структурираните формати за сътрудничество са необходими, за да се превърнат дискусиите в конкретни действия и дългосрочни решения.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ, ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

- Необходими са по-силни механизми за съгласуване на националните политики, финансовите инструменти и изпълнението на местно равнище.
- Общините трябва да имат по-активна роля при формирането на финансовите механизми, включително чрез структурирани формати за диалог и участие в процеси на европейско равнище.
- Ресурсите за изграждане на капацитет и знания са от ключово значение, особено за по-малките общини, които се сблъскват със структурни и административни ограничения.
- Европейските инициативи и платформи може да служат като инструмент за достъп до експертиза, партньорства и възможности за финансиране, включително извън официално избраните градове по мисията.

- Необходими са продължаващи усилия за превръщане на стратегическите рамки в практически и измерими резултати на местно равнище, така че да се премине от дискусии към действия.
- Продължаващият диалог и структурираните формати за сътрудничество са от съществено значение за запазване на постигнатата динамика и за подкрепа на изпълнението на устойчиви енергийни и климатични политики.

ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ 3: МОДЕРНИЗАЦИЯ И ДЕКАРБОНИЗАЦИЯ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ЦЕНТРАЛНО ТОПЛОСНАБДЯВАНЕ

Модератор: Антония Новакова, ЕнЕфект

Сесията събра лектори от Румъния, България и в по-широк европейски контекст, за да разгледа предизвикателствата пред модернизацията на системите за централизирано топлооснабдяване в Източния Дунавски регион, със специален фокус върху възможностите за финансиране, регулаторните рамки и обмена на знания между държавите.

Антония Новакова представи и проекта REHEATEAST, инициатива по програма Interreg Дунавски регион, която обединява партньори от осем държави около общи предизвикателства, свързани с декарбонизацията на централизираното топлооснабдяване. Тя посочи три основни фактора, които движат промяната: климатичните ангажименти, очакванията на потребителите и икономическият натиск. Беше отбелязано, че повечето системи са проектирани преди десетилетия, като топлинните загуби в някои мрежи надхвърлят 25 до 40%.

Проектът включва 12 пилотни дейности в партньорските държави. За България пилотната дейност е насочена към системен проблем, характерен за многофамилните жилищни сгради, присъединени към централно топлооснабдяване, който е релевантен и за много други държави в Дунавския регион: съчетаването на частично обновени сградни обвивки с остарели и неефективни вътрешни отоплителни инсталации и системи за битова гореща вода. Тя подчерта потенциала за мултиплициране на този подход, включително чрез ниски инвестиционни разходи за интервенции в сградните системи, възможността за комбиниране на различни източници на финансиране и интегриране на възобновяема енергия.

Доц. д-р инж. Паула Унгуресан и проф. Мугур Бълан, Технически университет – Клуж-Напока

Лекторите представиха три примера от Румъния, които илюстрират различни мащаби на модернизация и подходи към финансирането.

Системата в Букурещ, една от най-големите в ЕС, преминава през рехабилитация на тръбопроводната мрежа на стойност 254 млн. евро, финансирана със средства от ЕС, модернизация на централата на стойност 321 млн. евро чрез Фонда за модернизация, както и геотермален проект за 200 млн. евро, който се очаква да покрие около 13% от топлинното потребление на града.

Геотермалната система в Беюш, която обслужва около 10 000 жители, показва как по-малките градове може да постигнат ниска цена на отоплението чрез използване на местни геотермални ресурси, като разширяването ѝ е подкрепено от грантове по Финансовия механизъм на ЕИП и Норвежкия финансов механизъм, както и от исландска експертиза.

Системата в Орадя беше представена като модел за устойчиви инвестиции от различни източници, съчетаващи средства от Кохезионния фонд на ЕС, грантове по ЕИП, национални програми и местни бюджети. Чрез този подход е постигната над 80% ефективност на производството и 10% намаление на загубите при преноса.

Лекторите представиха и пилотна лаборатория по проекта REHEATEAST в Клуж-Напока, насочена към дигитализация от страна на потреблението, която показва 10 до 15% спестяване на енергия чрез усъвършенствани стратегии за управление.

Основното послание беше, че модернизацията е постижима в различни мащаби, когато финансирането е разнообразно, а знанията и опитът се обменят между държавите.

инж. Димитър Куюмджиев, БЕМФ

Димитър Куюмджиев постави ситуацията в България в контекста на изискванията на ЕС, по-специално Директивата за енергийната ефективност и Директивата за енергията от възобновяеми източници, които предвиждат изготвянето на местни планове за отопление и охлаждане за общини с над 45 000 жители и поставят поетапни цели за декарбонизация до 2050 г. Той отбеляза, че България не е добре подготвена: общините нямат достатъчно задължения, стимули, достъп до данни и капацитет за стратегическо планиране в областта на отоплението.

Секторът е изправен пред сериозни предизвикателства: влошаващо се финансово състояние, нарастващи разходи за природен газ и CO₂, свиващо се потребление и остаряващи мрежи, като над 55–60% от тях са на повече от 30 години. В същото време частни дружества са направили значителни инвестиции. EVN в Пловдив е спестила над 930 000 тона CO₂ чрез когенерация, Veolia във Варна е постигнала 100% автоматизация на абонатните станции, а топлофикационни дружества в Русе, Перник, Сливен и други градове преминават от въглища към природен газ.

За разлика от тях, „Топлофикация София“ остава на равнище отпреди 2000 г., със задължения от приблизително 1,215 млрд. евро, остаряло оборудване и значителни мрежови загуби. Г-н Куюмджиев определи България като намираща се на равнището на второ поколение топлофикационни системи в глобален план, докато системите от четвърто поколение, с нискотемпературно разпределение, възобновяеми източници и интелигентни технологии представляват настоящата добра практика.

Никола Сечкаръов, Българска асоциация Геотермална енергия

Никола Сечкаръов представи геотермалната енергия като най-значимия неизползван ресурс за отопление в България. В Европа функционират 409

геотермални централи с капацитет 6 GW_{th}, докато в България няма нито една, въпреки че страната е сред държавите в ЕС с най-голям геотермален потенциал, с две геоложки провинции, предлагащи градиенти от 30 до 99 °C/km.

Консервативната оценка за 2032 г. включва 3000 MW_{th} за централизирано отопление и 200 до 300 MW_e за производство на електроенергия, с потенциал да обслужва над 2,5 милиона потребители. Законодателният напредък през 2023 г. въведе правни дефиниции за геотермалните ресурси в четири български закона, но г-н Сечкаръов подчерта, че сега са необходими финансови механизми, инструменти за ограничаване на риска и институционална подкрепа, за да се премине от потенциал към реални проекти. Той посочи Мюнхен, Париж и Познан като примери за икономическата жизнеспособност на подобни решения.

Тодор Попов, Община Габрово

Тодор Попов представи пилотен проект за малка децентрализирана отоплителна централа, обслужваща група многофамилни жилищни сгради, разработен в рамките на инициативата NetZeroHero. Отличителната характеристика на проекта е участието на собствениците на сградите, което създава форма на енергийна общност за отопление.

Общината разработва технически и прединвестиционни проучвания, като целта е да се демонстрира модел с потенциал за прилагане и в други градове, в които централизираното топлоснабдяване е прекратило дейност или никога не е съществувало. Финансовият модел, който съчетава общински ресурс, европейско финансиране и съинвестиране от страна на собствениците, беше открит като елемент, който се нуждае от допълнително развитие.

ГЛЕДНИ ТОЧКИ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

- Разликата между амбициите на европейските политики и финансовата реалност на българските топлофикационни дружества беше определена като основно предизвикателство, като ситуацията на „Топлофикация София“ изисква особено внимание.
- Обменът на знания между държавите чрез REHEATEAST и представените примери от Румъния беше оценен като пряко приложим, особено по

отношение на разнообразните подходи към финансирането, които съчетават европейски, национални, местни и частни източници.

- Пилотната дейност по REHEATEAST за преминаване от вертикални към хоризонтални вътрешни отоплителни инсталации беше разпозната като модел със силен потенциал за прилагане в многофамилните жилищни сгради в България.
- Геотермалната енергия изисква преминаване отвъд законодателните дефиниции към специализирани финансови инструменти, застраховане на геоложкия риск и технически партньорства с държави с по-развит опит в тази област.
- Моделът на енергийна общност в Габрово беше приветстван като иновативен подход за общини без централизирани топлоснабдителни системи.
- Липсата на национална рамка за местни планове за отопление и охлаждане ограничава възможността на общините да участват ефективно във възможностите за финансиране от ЕС.
- Поетапните цели на ЕС за декарбонизация до 2050 г. изискват незабавни действия за планиране и инвестиции от страна на топлофикационните дружества, общините и националните институции.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ, ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

- Обменът на знания между държавите е от съществено значение за ускоряване на модернизацията на централизираното топлоснабдяване. Румънският опит предлага пряко приложими уроци в областта на финансирането, интегрирането на геотермална енергия и дигитализацията.
- Предизвикателството, свързано с финансирането, изисква разнообразни подходи: средства от ЕС, национални програми, местни бюджети, частни инвестиции, ЕСКО модели и инструменти за ограничаване на риска, както и реструктуриране на задълженията на дружествата в най-тежко финансово състояние.
- Интервенциите от страна на потреблението, особено преминаването от вертикални към хоризонтални вътрешни отоплителни инсталации, следва да бъдат системно интегрирани в програмите за сградно обновяване.
- Геотермалният потенциал на България трябва да бъде превърнат в реални проектни възможности чрез целево финансиране, технически партньорства и институционална подкрепа.
- Изискванията на ЕС за местни планове за отопление и охлаждане трябва да бъдат транспонирани спешно, като се осигурят достатъчно ресурси и изграждане на капацитет за общините.
- Децентрализираните решения, като пилотния модел за енергийна общност в Габрово, предлагат обещаващ допълващ подход и следва да бъдат подкрепени чрез подходящи регулаторни и финансови рамки.